

Lausunto

30.10.2024

VN/26458/2023
VN/26458/2023-TEM-31

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto; lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle mikroliikkumista koskevaksi lainsäädännöksi

Mikroliikennelupa

Esityksellä lisättäisiin liikenteen palveluista annettuun lakiin mikroliikennelupaa koskevat säännökset. Laissa säädettäisiin, että yhteiskäyttöisten kevyiden sähköajoneuvojen tai polkupyörien vuokralle tarjoaminen kunnan alueella edellyttäisi jatkossa, että palveluntarjoajalla on voimassa oleva mikroliikennelupa. Mikroliikenneluvan myöntäisi se kunta, jonka alueella palvelua tarjotaan. Lupa myönnettäisiin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan ja se on voimassa luvan myöntäneen kunnan hallinnoimalla alueella. Kunta voisi olla myöntämättä mikroliikenneluvan hakijalle, jos kunta on peruuttanut hakijan mikroliikenneluvan viimeksi kuluneen vuoden aikana. Kunta voisi liittää mikroliikennelupaan sellaisia ajoneuvojen käyttöön ja lukumääriin liittyviä lupaehtoja, jotka ovat liikenneturvallisuuden, esteettömyyden tai tien kunnossapidon kannalta tarpeellisia. Jos luvanhaltija ei noudata mikroliikenneluvassa asetettuja ehtoja, kunta voi antaa luvanhaltijalle huomautuksen tai kehotuksen havaittujen puutteiden korjaamiseen määräajassa. Jos kehotusta ei noudateta ja puutetta on pidettävä olennaisena, kunta voi peruttaa mikroliikenneluvan.

Työ- ja elinkeinoministeriö tarkastelee esitystä mikroliikenneluvan osalta elinkeinovapauden, markkinoiden toimivuuden ja kuluttajaturvallisuuden kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä esityksen tavoitteita antaa kunnille työkaluja mikroliikkumisen hallintaan.

Vaatus viranomaisen myöntämästä luvasta työn, ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen merkitsee rajoitusta perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta.

Esitys tarkoittaisi, että mikroliikennelupa olisi myönnettävä kaikille hakijoille, jollei hakijan lupaa ole peruttu edellisen kuluneen vuoden aikana.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä esityksen lähtökohtia: mikroliikennelupa on myönnettävä sidotun harkinnan perusteella, toiminnan rajoitukselle on lähtökohtaisesti yhteiskunnallisesti hyväksyttävät ja painavat syyt, esityksellä pyritään rajoittamaan vuokraustoimintaa mahdollisimman vähäisesti eikä sääntely mahdollista vuokraustoiminnan kieltämistä kokonaan kunnan alueella.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää harkittavaksi, että luvan hakijan yksilöimiseksi mikroliikenne lupaa haettaessa olisi ilmoitettava myös elinkeinonharjoittajan tunniste jonka puitteissa lupaa haetaan. Tällainen olisi esimerkiksi suomalaisen tai Suomeen sijoittautuneen oikeushenkilön yritys- ja yhteisötunnus tai yksityisen elinkeinonharjoittajan toiminimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai tarvittaessa henkilötunnus. Toiminnanharjoittajan yksilöinti tunnisteella voisi helpottaa hakijan tunnistamista tilanteissa, joissa lupa on peruttu ja toiminnan harjoittaja hakee uutta lupaa.

Esityksellä käytännössä mahdollistetaan kunnille mikroliikenneluvan toimintaedellytysten asettamisen mikroliikenneluvan piiriin tuleville toimijoille. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää sääntelyratkaisua tarkoituksenmukaisena: alueille annetaan keinoja ratkaista toiminnasta mahdollisesti aiheutuvia häiriöitä.

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan viranomaisen toimivallan liittää toimilupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin. Olennaista on muun muassa se, että lupaviranomaista ei valtuuteta määräämään toimiluvassa asioista, joista tulee säätää lailla.

Kunnan lupaehdot käytännössä vaikuttaisivat olennaisesti siihen, miten ajoneuvojen vuokraustoimintaa voidaan harjoittaa kunnan alueella. Esityksen mukaan kunta voisi liittää mikroliikennelupaan sellaisia ajoneuvojen käyttöön ja lukumääriin liittyviä lupaehdot, jotka ovat liikenneturvallisuuden, esteettömyyden tai tien kunnossapidon kannalta tarpeellisia. Edelleen esityksen perustelujen mukaan ajoneuvojen lukumääriä koskevat lupaehdot voisivat pitää sisällään kunnan hallinnoimalla alueella vuokralle tarjottavien ajoneuvojen lukumäärän rajoittamista alueen pysäköintikapasiteetin ja liikenteen esteettömyyden varmistamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi, että erityisesti toiminnanharjoittajiin kohdistuvat ajoneuvojen lukumäärää koskevat rajoitukset vaikuttavat olennaisesti elinkeinon harjoittamisen vapauteen ja markkinoiden toimivuuteen. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää harkittavaksi, että lakiluonnosta edelleen täsmennettäisiin niiden seikkojen osalta missä olosuhteissa ja millä perusteella päätös ajoneuvojen määrän rajoittamisesta voitaisiin tehdä. Määrärajoitusten asettaminen voitaisiin sitoa esimerkiksi siihen, että ne ovat välttämättömiä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi (esimerkiksi perusteluissa todetulla tavalla liikenteen esteettömyyden ja pysäköintikapasiteetin varmistamiseksi).

Esityksen perusteluissa todetaan myös seuraavaa: "Kunnan alueelle voitaisiin määritellä yhteiskäyttöisten ajoneuvojen enimmäismäärä, jonka perusteella kunta antaisi jokaiselle palveluntarjoajalle mahdollisuuden sijoittaa yhtä suuren määrän ajoneuvoja kunnan katutilaan."

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että jos kunnalle annettaisiin mahdollisuus tällaisesta enimmäismäärästä päättämiseen, tulisi se ilmeisimmin tehdä laintasoisella säännöksellä. Työ- ja elinkeinoministeriö ei kannata aluekohtaista enimmäismäärää koskevasta päätösvallasta säätämistä. Ministeriö pohtii myös, miten käytännössä toimittaisiin tilanteessa, jossa kunnan "kiintiö" on jo täynnä, mutta alueelle tulee uusi toimija, jolle luvan myöntämisellä ei ole estettä ja sääntelyn mukaan hakijalle olisi myönnettävä lupa. Johtaisiko tilanne automaattisesti siihen, että vastaavasti muiden toimijoiden lupaehdot kiristetään ajoneuvojen enimmäismäärien osalta. Mahdollisuus tällaiseen menettelyyn voisi olla omiaan heikentämään viranomaistoiminnan ennustettavuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriö pohtii kunnan asettamia lupaehdot myös markkinoiden toimivuuden kannalta. Ehdotuksessa ei ole sellaisia keinoja, jolla voitaisiin varmistua

siitä, etteivät jotkin kunnat rajoita ajoneuvojen vuokraustoimintaa tarpeettomasti. Vaikka alueellinen tarkastelu on eittämättä tarpeellista vuokraustoiminnan rajoitusten osalta, voi sääntely myös johtaa epäyhtenäiseen tulkintaan eri kunnissa, mistä seuraa, että toiminnan harjoittamisen edellytykset voivat lopulta olla erilaiset eri alueilla.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää myös harkittavaksi, että 18 e §:n 1 ja 2 momentissa yhtenä lupaehtojen asettamisperusteena mainittaisiin ”liikenteen esteettömyys” nyt käytetyn muotoilun ”esteettömyys” sijasta.

Esityksen vaikutukset

Tarkemmat tiedot palveluja nykyisin tarjoavien yritysten määrästä, vuokralle tarjolla olevien sähköpotkualautojen määrästä suurimmissa kaupungeissa sekä esimerkiksi keskimääräisistä toteutuneista vuokrahinnoista voisivat parantaa alaan liittyvien ilmiöiden kuvausta.

Muita huomioita esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksen perusteluissa (s. 18–19) viitataan kuluttajaturvallisuuslakiin (920/2011) ja selostetaan sen sisältöä ja toissijaista, täydentävää luonnetta paikkansapitävästi. Kuluttajaturvallisuuslain mukainen sääntely on yleistä, ja sitä voidaan luonnehtia turvaverkkomaiseksi vähimmäissääntelyksi. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää esitysluonnoksessa (s. 19) huomiota siihen, että kuluttajaturvallisuuslain soveltamisala ei määräydy kuluttajansuojalain (38/1978) kuluttajapalvelus-käsitteen perusteella vaan kuluttajaturvallisuuslain soveltamisala kattaa laajasti erilaisia, myös elinkeinotoiminnan ulkopuolella tarjottavia palveluja. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että yleistä kuluttajaturvallisuuslainsäädäntöä uudistetaan parhaillaan säädösvalmisteluhankkeessa TEM115:00/2023, jossa valmistellussa esitysluonnoksessa ehdotetaan kumottavaksi kuluttajaturvallisuuslaki ja säädettäväksi laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta. Uuden, kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetun lain soveltamisala olisi palvelujen osalta voimassa olevaa kuluttajaturvallisuuslakia vastaava sillä erotuksella, että uudessa laissa ei säädettäisi omaisuusvahinkojen ehkäisemisestä siltä osin kuin vaaratekijästä ei aiheudu myös terveysvahingon vaaraa. Huomioiden nämä seikat sekä se, mitä käsillä olevassa esitysluonnoksessa todetaan mikroliikkumisen erityispiirteistä ja sen turvallisuuden nykytilasta, työ- ja elinkeinoministeriö pitää niin henkilö- kuin esinevahinkojen ehkäisemisen kannalta kannatettavana mikroliikkumisen turvallisuuden sääntelemistä esitysluonnoksen mukaisesti.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Jan Hjelt

Hallitussihteeri

Sami Teräväinen

VN/26458/2023-TEM-31

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: